

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Свилен Тутеков (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“)
по конкурса за придобиване на академичната длъжност „Доцент“

Област на висше образование – 2. Обществени науки

Професионално направление – 2.4. Религия и теология

Научна специалност – Библиестика - Библейско богословие

**За нуждите на Богословски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, катедра
„Библиестика“**

Конкурсът е публикуван в Държавен вестник, бр. 7/24.01.2014 г.

**Кандидат: гл. ас. д-р Анна Ангелова Маринова, преподавател в Богословски
факултет на СУ „Св. Климент Охридски“**

1. Данни за кандидата:

Единственият кандидат в конкурса за редовен доцент е гл. ас. д-р Анна Ангелова Маринова. През 2006 г. придобива ОКС „Магистър“ по Теология и от 2001 г. е докторант в катедрата по „Библиестика“ на БФ на СУ „Св. Климент Охридски“. От 2004 г. е редовен асистент в същата катедра, а през 2010 г. защитава докторска дисертация в тематичната област на библейската антропология. През целия период на академичното си израстване преминава редица научни и езикови специализации.

2. Описание на научните трудове:

По процедурата на настоящия конкурс гл. ас. д-р Анна Маринова е представила списък с научни публикации, който включва 1 монография и 18

статии, посветени на различни теми главно на старозаветната библеистика. Цялостният преглед на публикациите показва ясно съсредоточеността на научните интереси на кандидата в областта на библейското богословие и конкретно в тълкуването на Свещеното Писание на Стария Завет.

За хабилитационен труд по процедурата на конкурса би трябвало да се счита монографията **„Прояви на човешката греховност до потопа (Библейско-богословско изследване с тълкуване на Битие 3 гл.; Бит. 4: 1-16 и Бит. 6:14 и паралели)“**, която съдържа пространен екзегетически анализ на библейските текстове, описващи грехопадението на прародителите и проявите на греховност до потопа в указаните текстове. Изследването е организирано около три тематични ядра: тълкуване на събитието на грехопадението (Бит. 3 гл., братоубийството на Каин като основна проява на човешката греховност (Бит. 4:1-16) и библейските свидетелства за великаните с акцент върху Бит. 6:14 и паралелните старозаветни текстове. С подбора на тези тематични акценти д-р Маринова ясно формулира изследователския си приоритет и следва утвърдените в съвременната библеистика методи на тълкуването на избраните от нея библейски текстове. В това отношение заслужава да се отбележи доброто владение на библейския еврейски език, което дава възможност на автора да работи непосредствено с масоретския текст на Стария Завет и едновременно с това да проучва равинистичната тълкувателна традиция. Наред с това прави впечатление добрата библиографска осведоменост относно специализираните библеистични проучвания по темата, макар че в случая не бива да се изключват изследванията по въпроса в контекста на патристичното осмисляне на този ключов антропологичен въпрос. В предложеното библейско-богословско изследване ясно личи усилието на д-р Маринова да съчетае методите на текстовата критика – макар и „умерена“ (както самата тя заявява) с екзегетическите решения на различните тълкувателни традиции, което има за цел максималното доближаване до различните равнища на смисъла на

библейският текст. За постигането на тази цел тя се позовава на различните тълкувателни традиции и се опитва да остане на дистанция от тях, за да постигне „обективност“ на тълкуванието на библейския текст. Макар да са налице препратки към патристичната тълкувателна традиция, за мен остава отворен въпросът за богословската релевантност на библейската екзегеза, който е органично свързан с живата рецепция на библейския текст в опита и традицията на Църквата. В това отношение бих обърнал внимание на поне два момента:

1. Доколкото екзегетическият анализ има за цел разкриване *смисъла* на библейския текст, то той по правило би трябвало да включва и една *концептуализация*, която създава самата възможност за богословски дискурс. Така например анализа на библейските понятия (вж. пар. 3.2) би трябвало да включва и процеса на т.нар. „допълнителна семантизация“, която би показала как тези понятия функционират в християнската традиция, доколкото именно тази традиция е пространството, в което тези понятия биват богословски осмислени. Дори концептуализацията да не се поставя като непосредствена цел на екзегетическия анализ - макар че лингвистиката и теорията на литературата също я предполагат - считам, че тя има ключово значение за богословската релевантност на тълкуването на библейски текст, доколкото ни въвеждат в самия богословски дискурс. Нещо повече, в случая тази богословска релевантност е органично свързана с факта, че християнската (=църковната) традиция е не просто една от тълкувателните традиции, а пространството на автентичната църковна рецепция на самия библейски текст.

2. За мен остава необяснимо отсъствието на *литургичната* рецепция на библейския текст, която е безусловен критерий за богословската релевантност на тълкуванието. В случая като пример могат да се посочат богослужебните текстове от службите на Неделя Сиропустна и на целия Велик пост, както и Покаяния канон на св. Андрей Критски, които съдържат класически образци на

тълкуване (макар и в поетична форма) на изследваните библейски текстове. Убеден съм, че обръщането към литургичния контекст на осмисляне на Писанието може да бъде изключително плодотворно за православната библеистика, макар някои съвременни библеисти да пренебрегват този подход и да го оценяват като „недостатъчно научен“ дискурс.

В съдържателно отношение бих отбелязал липсата на пространно изследване на проблема за „кожените дрехи“. В светоотеческата традиция са налице множество рефлексии върху този библейски израз, който съсредоточава в себе си два ключови аспекта на антропологията – последиците от грехопадението и богословието на тялото. Доколкото в оригенистката и посторигенистката традиция този израз се свързва с т. нар. „второ сътворение“ и въобще с тенденцията към спиритуализация, всеобхватното изследване на въпроса за „кожените дрехи“ остава несъмнено предизвикателство.

При все това предложеният от гл. ас. д-р Анна Маринова монографичен труд има своите достойнства и показва нейното трудолюбие, ерудиция и качества на изследовател. Направеният от нея екзегетически анализ на темата за грехопадението и проявите на човешката греховност до потопа предлага богат фактологически материал, който би могъл да бъде основа за последващи богословски проучвания на темата. С оглед на това монографията има своя научен принос и достойнства на съвременно библеистично изследване.

Представените от гл. ас. д-р Маринова статии са свидетелство за нейните профилирани научни интереси в областта на библеистиката и за способността ѝ да работи в една утвърдена научна парадигма. В тях отново личат нейните качества на изследовател и посветеността ѝ на библеистичната наука. Това се потвърждава както от нейната преподавателска дейност, така и от редовното ѝ участие на научни форуми в страната и в чужбина.

В представените научни публикации бих могъл да открия следните научни приноси:

- В екзегетическите изследвания се утвърждава една научна парадигма, която има за цел да интегрира различните подходи към библейския текст с цел многопластовото му тълкуване. Привеждат се в обръщение многопосочни екзегетически решения, които спомагат за осмислянето на библейския текст на различни равнища.

- Изследват се екзегетическите решения относно конкретни библейски текстове в рамките на различни тълкувателни традиции. Този подход позволява да се проследи осмислянето на библейските текстове в различен контекст и би могъл да бъде приложим особено в условията на интеррелигиозния и интеркултурния диалог.

- Предлага се изобилен фактологически материал и богатство от тълкувателни решения и идеи, които спомагат да прилагането на различни подходи при тълкуването на библейския текст.

Заклучение

Предложените научни публикации и преподавателската работа на гл. ас. д-р Анна Маринова отговарят на законовите изисквания и на критериите за заемане на академичната длъжност „Доцент“. Оценявам положително качествата на кандидата и за настоящата процедура заявявам, че ще гласувам „За“ присъждането на академичната длъжност „Доцент“ по Библистика - Библейско богословие на гл. ас. д-р Анна Ангелова Маринова.

24.05.2014 г.

Изготвил становището: доц. д-р Свилен Тутеков

(.....)